СЕРІЯ «Державне управління»

УДК 35.071

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-2\(8\)-9-23](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-2(8)-9-23)

Барзилович Анастасія Дмитрівна кандидат медичних наук, директор, МЦ «КіндерКлінік», вул. Вишгородська, 45/2, м. Київ, 03039, тел.: (063) 215-68-35, e-mail: A.barzylovych@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-0330-5147>.

ЗАЛУЧЕННЯ КЛЮЧОВИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ДО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РИНКУ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

Анотація. У статті досліджується залучення громадських організацій до публічного управління ринку медичних послуг у сучасній системі охорони здоров'я України. Досліджено сучасний стан публічного управління системи охорони здоров'я України та її подальшого розвитку з постійним підвищенням якості медичних послуг. В загальних рисах проаналізовано публічне управління ринку медичних послуг, у секторі, що досліджується; проаналізовано сучасний стан ринку медичних послуг та медичної галузі України. Визначено основні завдання публічного управління ринку медичних послуг; визначено місце громадських організацій в процесі реалізації публічного управління розвитку ринку медичних послуг. При проведенні дослідження були використані загальнонаукові й спеціальні методи дослідження, зокрема аналіз і синтез, порівняння, узагальнення, системно-структурний аналіз, статистичний аналіз, графічний та аналітичний методи. Розглянуто основні критерії якості медичних послуг. Досліджено обмеження в процесі створення якісної нормативно-правової бази в сфері охорони здоров'я задля досягнення ефективного публічного управління ринку медичних послуг. Визначено основні проблеми, що стримують розвиток ринку медичних послуг для надання відповідних якісних медичних послуг. Проаналізовано статті видатків з державного бюджету на охорону здоров'я. Здійснено їх порівняльний аналіз з приватними видатками. Встановлено роль громадських організацій у взаємодії з органами влади при наданні державою медичних послуг населенню та участю в публічному управлінні ринку медичних послуг. Розроблено нові підходи щодо вдосконалення публічного управління ринку медичних послуг. Запропоновано схему реформування моделі регулювання ринку медичних послуг в Україні. Досліджено головні завдання у сфері публічного управління ринку медичних послуг

створених інституцій: Громадської Ради та Дорадчої Ради. З'ясовано, що перспективи подальших досліджень полягають у розробленні новітніх підходів щодо вдосконалення форм і методів управління галуззю на всіх рівнях даної структури, з комплексною перебудовою фінансування галузі та реструктуризацією медичної допомоги населенню.

Ключові слова: ринок медичних послуг, медичні послуги, публічне управління, державна політика, громадські організації, Громадська Рада.

Barzylovych Anastasiia Dmytrivna PhD in Medical Sciences, Director, mc KinderKlinik, Vishgorodska St., 45/2, Kyiv, 03039, tel.: (063) 215-68-35, e-mail: A.barzylovych@gmail.com, <https://orcid.org/0000M0002M0330M5147>.

INVOLVEMENT OF KEY PUBLIC ORGANIZATIONS IN STATE REGULATION OF THE MEDICAL SERVICES MARKET

Abstract. The paper studies the the involvement of key public organizations in the state regulation of the market of medical services in the modern health care system of Ukraine. The current state of state regulation of the health care system of Ukraine and its further development with the constant improvement of the quality of medical services is studied. In general, the public management of the medical services market in the sector under study is analyzed; the current state of the market of medical services and the medical industry of Ukraine is analyzed. The main tasks of public management of the market of medical services are determined; the place of public organizations in the process of realization of public management of development of the market of medical services is defined. General and special research methods were used in the study, including analysis and synthesis, comparison, generalization, system-structural analysis, statistical analysis, graphical and analytical methods. The main criteria of quality of medical services are considered. It is argued that the medical service consists in the specific activities of medical staff in relation to the implementation of specific measures of prevention, diagnosis, treatment, administrative, management and other actions aimed at preserving, strengthening, improving, restoring individual and public health. The limitations in the process of creating a high-quality regulatory framework in the field of health care in order to achieve effective state regulation in the market of medical services are studied. The main problems that hinder the development of the market of medical services for the provision of appropriate quality medical services are identified. Expenditures from the state budget for health care are analyzed, comparing public expenditures with private ones. The role of public organizations in cooperation with the authorities in the provision of medical services by the state to the population and participation in state regulation of the market of medical services is determined.

New approaches to improving state regulation of the medical services market have been developed by proposing a scheme for reforming the model of regulating the medical services market in Ukraine. The main tasks of state regulation of the market of medical services created by the institutes Public Council and Advisory Council, which in cooperation with the Ministry of Health of Ukraine allows the public to influence decisions concerning health care in the market of medical services. The necessity of involvement of key public organizations in the state regulation of the market of medical services of Ukraine for the purpose of working out of strategies of increase of quality of medical services in the XXI century is substantiated. It was found that the prospects for further research are to develop new approaches to improve the forms and methods of industry management at all levels of the structure, with a comprehensive restructuring of funding for the industry and the restructuring of health care.

Keywords: medical services market, medical services, state regulation, state policy, public organizations, Public Council.

Постановка проблеми. Станом на сьогодні Уряд країни імплементував значну кількість нормативно-правових актів сфери охорони здоров'я. Проведено повноцінне реформування первинної ланки надання медичних послуг, що надало можливість практично запровадити принцип “гроші ідуть за пацієнтом”, що зумовило покращення фінансування пріоритетних медичних установ із найбільшою кількістю пацієнтів. Аналіз світового досвіду демонструє, що найбільш ефективною є система охорони здоров'я, в якій гармонійно та вдало реалізовані інструменти публічного управління шляхом залучення громадських організацій до участі в прийнятті рішень у даній сфері, які в результаті забезпечуватимуть належну та повноцінну діяльність медичних закладів та сприятимуть наданню якісних відповідних медичних послуг.

Перспективи успішного розв'язання більшості проблем та викликів на ринку медичних послуг пов'язані зі спроможністю влади до налагодження співпраці з громадськістю. Визначення участі громадськості у процесах прийняття рішень державної влади з питань реформування охорони здоров'я є важливим актуальним чинником, особливо в умовах зростаючої ролі та ініціатив представників громадянського суспільства. Завдання органу влади полягає у формуванні та визначенні цілей, стратегій і завдань щодо реформування ринку медичних послуг, отриманні підтримки заінтересованих груп та досягненні згоди між громадськими інституціями. Враховуючи зазначене, залучення ключових громадських організацій до публічного управління ринку медичних послуг є вкрай актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми залучення ключових громадських інституцій до публічного управління ринку медичних послуг

досліджували багато науковців. Зокрема, А.Д. Барзилович, В.В. Дудка, В.М. Рудий, В. Надрага, І. Парубчак, І.М. Солоненко, І.Ю. Гришова, О.В. Клименко, Т.Л. Шестаковська, Я. Янчак, присвятили свої наукові праці аналізу окремих аспектів публічного управління громадськими організаціями ринку медичних послуг у частині сучасних викликів, що вплинули на розвиток та становлення діяльності сфери охорони здоров'я. Значну роботу з аналітичного оцінювання приватної медичної сфери здійснюють експерти Міністерства охорони здоров'я України.

Постановка проблеми. Метою даної роботи є дослідження залучення ключових громадських організацій до публічного управління ринку медичних послуг. Для досягнення мети визначено такі кроки: в загальних рисах проаналізувати публічного управління ринку медичних послуг, у секторі, що досліджується; проаналізувати сучасний стан ринку медичних послуг та медичної галузі України; визначити основні завдання публічного управління ринку медичних послуг; визначити місце громадських організацій в процесі реалізації публічного управління розвитку ринку медичних послуг. При проведенні дослідження були використані загальнонаукові й спеціальні методи дослідження, зокрема аналіз і синтез, порівняння, узагальнення, системно-структурний аналіз, статистичний аналіз, графічний та аналітичний методи.

Виклад основного матеріалу. Публічне управління ринку медичних послуг є складним механізмом, що складається з відповідних інструментів: сукупності правових норм, а також методів та засобів державного впливу на об'єкт управління. Цей механізм призначений для досягнення визначених цілей та скерований на реалізацію політики у конкретній сфері суспільного розвитку, що дає можливість визначити основні напрями управлінських впливів при проведенні реформування галузі. У нових економічних умовах Україна потребує реформування державного управління задля ефективного інтегрування в структуру країн Європейського Союзу. Ефективність управлінської діяльності визначається рівнем раціональної організації керованої системи і процесом управління. Підвищення ефективності системи управління вимагає пошуку найкращих організаційних форм, методів, технологій відповідно до встановлених критеріїв оцінювання результатів. У якості таких можуть виступати критерії раціональної організації системи та її складових елементів, управлінської праці та самого процесу управління, рівень управлінської кваліфікації керівних кадрів [1, с. 155].

Головною метою механізму публічного управління ринку медичних послуг є забезпечення доступності та якості надання медичних послуг населенню та забезпечення принципів доброчесної та вільної конкуренції на ринку. Для досягнення цієї мети держава визначає тактичні цілі, основні завдання, напрями

та принципи державної регуляторної політики.

Розглядаючи ринок медичних послуг як певну систему взаємодії соціально-політичних інститутів, слід зважати, що суб'єкти, які здійснюють діяльність, пов'язану з наданням медичних послуг і на яку спрямовано регуляторний вплив держави, функціонують у системі відносин інституту державної медицини, приватної підприємницької діяльності з надання медичних послуг, суспільно-громадського інституту, що уособлює населення як споживача медичних послуг. Споживач визначає потребу у підтриманні свого здоров'я та відповідні вимоги, до функціонування окремого регуляторного інституту – системи норм та правил регулювання діяльності суб'єктів ринку, функції якого нині виконують підрозділи Міністерства охорони здоров'я України, а також функціонування посередницького інституту страхової медицини. Загальна національна система охорони здоров'я є також інститутом, але більш масштабним, в якому перетинаються взаємозв'язки між усіма зазначеними інститутами [2, с. 87].

Міністерство охорони здоров'я України, зокрема департаменти в його складі, що спеціалізуються на контролі якості надання медичних послуг, представлені Директоратом медичних послуг, Медичним департаментом, Управлінням ліцензування та контролю якості надання медичних послуг, Управлінням екстреної медичної допомоги та медицини катастроф. Ці підрозділи забезпечують розроблення інструментів ефективного функціонування національної системи медичного обслуговування, програм державних замовлень, здійснюють діяльність із планування й прогнозування, стандартизації, сертифікації з метою забезпечення роботи медичних лікарень, клінік та інших установ, що надають медичне обслуговування, необхідними ресурсами та контролем процесу надання ними медичних послуг [3].

Головними органами, що гарантують забезпечення виконання першочергових завдань і запланованих заходів у галузі регулювання, залишаються частково підрозділи Міністерства охорони здоров'я України. Деякими регуляторними функціями опосередковано займається новостворена у 2017 р. у межах заходів із реалізації медичної реформи Національна служба здоров'я України, що є національним страховим органом та забезпечує населення відповідним гарантованим пакетом медичних послуг у діапазоні визначеного фінансового простору [2, с. 88].

Інтенсифікація розвитку ринкових відносин у сфері охорони здоров'я робить питання стосовно якості наданих медичних послуг все актуальнішим. Оскільки медична послуга відрізняється від будь-якої послуги в іншій сфері індивідуальністю та неповторністю, в результаті чого виникає нагальна необхідність оцінювання є медичних послуг, а першим кроком до визначення показників якості являється виокремлення головних критеріїв якості. До основних

критеріїв якості медичних послуг належать такі, що представлені на рисунку 1.

Рис. 1. Основні критерії якості медичних послуг в Україні

Примітка: сформовано на основі джерела: [4, с. 229-230].

1. Доступність медичної послуги – це безперебійний доступ до ринку медичних послуг незалежно від будь-яких бар’єрів.

2. Адекватність медичної послуги є показником відповідності технології медичного обслуговування потребам та очікуванням населення у діапазоні прийнятної для пацієнта якості життя, а саме доступності та своєчасності медичної допомоги, котру можна одержати в потрібний час, у зручному для нього місці, в достатньому обсязі та з прийнятними витратами.

3. Безпека процесу лікування є критерієм гарантії безпеки для життя і здоров’я пацієнта і відсутності шкідливих впливів на хворого і лікаря у конкретному медичному закладі з урахуванням санітарно-епідеміологічної безпеки.

4. Ефективність і дієвість – це відповідність фактичної наданої медичної допомоги оптимальному для конкретних умов результату, тобто належна реалізація всіх заходів, що є являються безпечними та прийнятними стосовно витрачених коштів для у даної системи охорони здоров’я.

5. Орієнтованість на пацієнта означає залучення пацієнта до ухвалення рішень стосовно надання медичної послуги та задоволеність її результатами.

6. Мінімізація лікарських помилок, що ускладнюють одужання чи збільшують ризик прогресування наявного у пацієнта захворювання, а також підвищують ризик виникнення нового. Дана складова якісної медичної послуги прямо залежить від рівня підготовки лікаря, застосування сучасних діагностичних та лікувальних технологій та відповідних критеріїв кваліфікації на відповідному робочому місці.

7. Науково-технічний рівень залежить від методів лікування, діагностики і профілактики, що застосовуються; дає змогу оцінити ступінь повноти надання

послуги з урахуванням сучасних досягнень у сфері медичних знань і технологій.

8. Своєчасність надання медичної допомоги конкретизується та доповнюється критерієм її доступності та значною мірою забезпечується високоефективними діагностичними процедурами, що дають змогу своєчасно розпочати лікування, а також високим рівнем підготовки лікарів, стандартизацією процесу надання допомоги і встановленням вимог до медичної документації.

9. Наступність і безперервність медичної послуги забезпечується шляхом координації діяльності під час надання пацієнтові медичної послуги в будь-який час, різними фахівцями і лікувальними установами; забезпечується стандартними вимогами до медичної документації, технічним оснащенням процесу та персоналом, де координація діяльності медпрацівників гарантує стабільність процесу лікування і його результат.

Незважаючи на закріплене в конституціях багатьох країн право на доступну і якісну медичну допомогу, механізми імплементації цього права у різних державах, відрізняються, що зумовлено типом системи охорони здоров'я у країні. У багатьох країнах основним механізмом, що асекує доступну та належну якість медичної допомоги є нормативно-правова база галузі, що регламентує надання, управління і контроль медичної допомоги [4, с. 229-230].

Виявлення сучасних тенденцій функціонування ринку медичних послуг в Україні дає можливість виокремити головні вектори його подальшої еволюції та обґрунтувати можливості й напрями вдосконалення. Ці дані тенденції окреслюють певні проблеми функціонування ринку медичних послуг України, серед яких: скорочення державного фінансування сфери охорони здоров'я; зниження рівня забезпеченості населення медичними послугами та задоволеності якістю медичного обслуговування; спад бюджетної ефективності фінансування медичних закладів тощо [5, с. 323].

Відповідно до статистичних показників загальний обсяг витрат на охорону здоров'я у 2018 році становив 272 334,7 млрд гривень. Найбільше фінансових витрат було скеровано приватним сектором 137 204,4 млрд. грн., що перевищив фінансові витрати уряду на 4 085,9 млрд. гривень. Порівняння відсоткового співвідношення витрат на охорону здоров'я у 2018 та 2010 роках вказує, на те що у 2018 році з державного бюджету було витрачено на 7,6% менше ніж у 2010 році, а з приватного на 7,12% більше ніж у 2010 році (див. табл. 1) [3].

Таблиця 1.

Загальні витрати на охорону здоров'я в розрізі фінансових агентів

Фінансові агенти	2010 рік		2015 рік		2016 рік		2017 рік		2018 рік	
	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%
Уряд	47 864,2	56,48	75 826,7	48,85	81 656,5	44,97	11 063,0	49,64	33 118,5	48,88
Територіальні органи влади	47 633,4	56,21	75 502,6	48,64	81 283,4	44,76	110 605,3	49,44	132 832,7	48,78
Центральні органи влади	1 702,8	13,81	15 953,0	10,28	18 261,6	10,06	25 163,5	11,25	30 272,9	11,12
Муніципальні органи влади	35 930,5	42,40	59 549,6	38,36	63 021,8	34,70	85 441,8	38,19	102 559,9	37,66
Фонди соціального страхування	230,9	0,27	324,1	0,21	373,1	0,21	457,7	0,20	285,8	0,10
Приватний сектор	36 658,8	43,26	78 822,0	50,78	98 624,2	54,31	110 651,8	49,46	137 204,4	50,38
Інше приватне добровільне страхування	741,5	0,87	1 398,5	0,90	1 567,9	0,86	1 950,6	0,87	3 141,9	1,15
Витрати домогосподарств	34 234,7	40,40	75 711,1	48,78	94 951,3	52,29	106 154,5	47,45	131 376,2	48,24
Некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства	15,0	0,02	17,8	0,01	20,2	0,01	26,1	0,01	55,0	0,02
Приватні фірми та корпорації	1 584,3	1,87	1 589,9	1,02	1 976,0	1,09	2 520,6	1,13	2 631,3	0,97
Лікарняні каси	83,2	0,10	104,7	0,07	108,8	0,06	0,0	0,00	0,0	0,00
Весь інший світ	221,8	0,26	570,8	0,37	1 314,2	0,72	2 011,8	0,90	2 011,8	0,74
Загальні витрати на охорону здоров'я	84744,8	100,00	155 219,5	100,00	181 594,9	100,0 0	223 726,6	100,0 0	272 334,7	100,0 0

Примітка: сформовано на основі джерела: [6].

Бюджетні витрати в основному були сформовані з видатків медичних закладів на оплату заробітної плати медичним працівникам та сплату комунальних послуг. Ці витрати становили 75% від загального обсягу. Внаслідок високих витрат на послуги залишається незначна частина фінансових ресурсів для забезпечення ефективної роботи медичних закладів та надання високоякісних послуг, а саме відповідного лікування пацієнтів, придбання лікарських препаратів, оновлення технологічного забезпечення тощо [3].

Оцінюючи поточний стан діючої системи охорони здоров'я, що визначається

недостатнім рівнем ефективності в сфері надання медичних послуг медичними закладами, які надають неякісні послуги, тобто фактично не орієнтовані на пацієнта, а стан державних видатків на охорону здоров'я у відсотковому співвідношенні до ВВП відображає тенденцію до зниження видатків на дану сферу, оскільки видатки 2017 року є нижчими на 1,4% порівнюючи з видатками 1995 року, і нижчими на 0,6% порівняно з 2010 роком, проте на 0,2% більше, ніж у 2016 році [7].

Приватний сектор охорони здоров'я вносить вагомий внесок у фінансування медичної галузі, забезпечує її необхідною кількістю медикаментів, товарів і виробів медичного призначення та щорічно розвантажує державний бюджет охорони здоров'я України майже на 2 млрд. гривень. Варто відзначити, що приватні лікувально-профілактичні заклади знімають навантаження з державних лікарень та поліклінік [8].

Досягнення здоров'я населення забезпечується за допомогою постійних зусиль з боку державних та громадських структур й громадян, які беруть участь в суспільному процесі, тобто взаємини між державною владою та охороною здоров'я як частиною публічної влади, громадським й індивідуальним здоров'ям, де характер даних відносин обумовлює стан здоров'я індивіда та суспільства [1, с. 156].

Враховуючи низку проблем, що зумовлені певними об'єктивними та суб'єктивними причинами, головними серед яких є недостатній соціально-економічний розвиток держави та невідповідний менеджмент інституцій усіх рівнів системи охорони здоров'я, органи державної влади зобов'язані приділяти значну увагу культурі здорового способу життя молоді, її соціальному становленню та працевлаштуванню [9, с. 38].

Громадські організації, що створюються на підставі незадоволеності населення як станом надання відповідних медичних послуг, так і неспроможністю влади досягти позитивних змін у галузі, є посередницькими структурами між владними органами та населенням. Вони зобов'язані асекурувати поінформованість громадськості, контроль населення, доступ до оперативного моніторингу поточної ситуації на ринку медичних послуг, коригування соціально-економічної політики, за потреби.

Завдяки оперативній спільній роботі представників органів місцевого самоврядування та населення було сформовано ефективну інноваційну модель надання якісних медичних послуг населенню з пріоритетним упровадженням медицини, де рушійною силою спільної роботи стали спільна мета, участь у прийнятті рішень, спільна відповідальність, а також контроль з боку представників населення. Одночасно важливим фактором демократизації українського суспільства є реформа системи державного управління усіх рівнів,

розвиток відповідних механізмів і інститутів. Процеси розвитку мережі неурядових організацій, сфер і масштабів їх діяльності вдосконалення системи державного управління у різних галузях відбуваються паралельно і мають взаємний вплив [10, с. 3-4].

Громадські організації є елементами «третього сектору», що визначається як сфера, незалежна від держави і ринку. Вони працюють за принципом неприбутковості, тобто метою їх діяльності є сприяння і захист інтересів і потреб особливо молодих громадян. Основними сферами діяльності громадських організацій в Україні є освіта, соціальні і культурні питання, охорона здоров'я, а також проблеми молоді та дітей. Порівняно з темпами зростання кількості міжнародних неурядових організацій, слід зазначити, що активно розширюється коло міжнародних неурядових організацій, що діють у сфері охорони здоров'я, у той час, як в Україні таких організацій не стає більше. Факторами, що зумовлюють нижчі темпи зростання і активізації громадських організацій у даній галузі, порівняно з іншими є значна залежність українських організацій від міжнародної і зарубіжної донорської допомоги, що зумовлює відповідну орієнтацію діяльності неурядових організацій, а також слабкі темпи реформи державного управління у сфері охорони здоров'я та на ринку медичних послуг в Україні, зокрема, недостатнє залучення громадських організацій до управління сферою здоров'я, вироблення державної політики у даній сфері та прийняття окремих рішень [1, с. 156].

Відповідні неурядові організації, що обрали вектором діяльності право, для вдосконалення державної політики та захисту інтересів громадян при прийнятті рішень органами влади в Україні, неодноразово долучалися до лобіювання інтересів громадян у сфері управління охороною громадського здоров'я. Дані тенденції характеризують координацію діяльності та об'єднання зусиль громадських організацій різного спрямування, що мають різний досвід взаємодії з органами державної влади.

Головною метою діяльності громадської організації є захист інтересів громадян при виробленні проєктів законодавчих актів і нормативно-правових документів у різних галузях державної політики, шляхом активної взаємодії з органами державної влади, українськими і зарубіжними неурядовими організаціями, міжнародними донорськими установами [11, с. 139]. Активність і взаємодія громадських організацій в Україні зростає протягом останніх років, з боку органів державної влади посилюється зацікавленість у залученні в першу чергу молодіжних організацій до прийняття управлінських рішень, у різних галузях державної політики, та їх впровадження. Підтверджується ефективність взаємодії органів законодавчої і виконавчої гілок влади, місцевого самоврядування з громадськими організаціями у процесі вироблення, обговорення

і прийняття законодавчих рішень. Для подальшого просування реформи державного управління необхідним є вдосконалення законодавчої бази щодо громадських організацій [12, с. 59].

Міжнародна спільнота визначає ступінь демократизації в окремих суспільствах, зокрема, і на основі участі громадськості опосередковано через неурядові організації в управлінні державою. Особливої уваги у сфері державного управління потребують питання вдосконалення взаємодії державного управління в системі управління охороною здоров'я і залучення молоді до цих процесів [1, с. 157].

Отже, на сьогодні існує модель публічного управління ринку медичних послуг, за якою розподіл повноважень у питаннях медичної діяльності здійснюється наступним чином. Держава, в особі Міністерства охорони здоров'я України, департаментів охорони здоров'я, обласних, міських та райдержадміністрацій здійснює: стратегічне планування, дозвільні функції, наглядові функції, управління загально-корпоративною діяльністю, регулювання професійної діяльності лікарів (медичних сестер), регулювання трудової діяльності лікарів (медичних сестер). Недержавний регулятор (національна лікарська організація, професійні медичні асоціації, профспілки) не має таких повноважень.

Пропонується замість моделі публічного управління медичної діяльності впровадити модель з елементами саморегулювання, при якій розподіл повноважень у питаннях медичної діяльності здійснюватиметься наступним чином. Держава в особі МОЗ України та департаментів охорони здоров'я здійснюватиме: стратегічне планування, дозвільні функції, наглядові функції. Недержавний регулятор (Всеукраїнське лікарське товариство, професійні медичні асоціації, профспілки) здійснюватимуть: управління загально-корпоративною діяльністю, управління професійною та трудовою діяльністю лікарів (медичних сестер) (див. рис. 2.), що дасть суттєвий поштовх розвитку громадянських інститутів.

Рис. 2. Схема реформування моделі регулювання ринку медичних послуг в Україні

Примітка: сформовано на основі джерела: [13, с. 201].

Існуючі в Україні професійні медичні організації, що створені та працюють в межах відповідних спеціальностей, проводять велику просвітницьку та освітянську діяльність. Це є єдиним вільним полем, яке надане для діяльності даних організацій. Громадські лікарські організації України кілька разів упродовж року проводять науково-освітні форуми із залученням в якості лекторів і доповідачів професіоналів у сфері медицини найвищого рівня з різних куточків України.

На підставі постанови Кабінету Міністрів України № 1375 від 15.10.2004 р. при Міністерстві охорони здоров'я України була створена Громадська рада (далі — ГР) та затверджена Наказом МОЗ України № 198 від 28.04.2005 р. Відповідно до постанови громадські ради мали бути створені при всіх міністерствах та відомствах, та на місцевих рівнях, включаючи і лікувальні заклади. Сьогодні до складу ГР при Міністерстві охорони здоров'я України входять представники 35 громадських організацій, професійні асоціацій лікарів, організації пацієнтів, а також благодійні та інші організації, що опікуються проблемами, пов'язаними з функціонуванням ринку медичних послуг. Основною метою діяльності ГР є реляція точки зору громадськості до державних органів та участь у прийнятті рішень. Зокрема, долучення до прийняття будь-яких регуляторних актів щодо ринку медичних послуг, формування нормативних документів, ініціювання змін до законодавства. Міністерство охорони здоров'я України та ГР мають бути партнерами, що сприятиме прийняттю виважених рішень необхідних для належного функціонування ринку медичних послуг.

У розвинених країнах до інституціональної інфраструктури охорони здоров'я відносять: медичне законодавство, державні та громадські організації, що контролюють дотримання законів і неформальних правил поведінки. При Комітеті Верховної Ради з охорони здоров'я був сформований дорадчий консультативний орган – Дорадча рада, що співпрацює з ГР вирішенні законодавчих питань. Процедура імплементації нових законів проходить через Дорадчу раду при Комітеті. Співробітництво між Верховною Радою, Дорадчою радою, Міністерством охорони здоров'я України та Громадською радою при міністерстві дає можливість громадськості впливати на рішення, що стосуються охорони здоров'я на ринку медичних послуг на всіх її рівнях [13, с. 198-216].

Отже, підвищення якості публічного управління ринку медичних послуг вимагає активної участі організованої професійної громадської організації у встановленні стандартів діяльності та забезпеченні їх виконання. Таким чином, при залученні ключових громадських організацій з одного боку держава отримує захист і запевнення, що інтереси громадськості певною мірою враховані, а з іншого – пацієнти отримують захист, оскільки вони мають змогу викласти свою точку з того чи іншого питання.

Висновки. Таким чином, у результаті проведеного дослідження визначено, що нормативно-правове забезпечення щодо процедури залучення громадських організацій до процесу формування нормативної бази та впливу на прийняття рішень і вирішення актуальних питань, зумовлених новітніми викликами на ринку медичних послуг потребує подальшого розвитку та відпрацювання механізмів ефективної взаємодії. Забезпечення населення країни якісною медичною допомогою залежить від вирішення економічних завдань, удосконалення системи надання платних медичних послуг, підготовки кадрів, впровадження нових технологій у сфері охорони здоров'я, а також залучення громадських організацій, які на рівні громадськості стикаються з проблемами даної сфери. Рішення цих завдань можливо тільки при створенні досконалого державного механізму, що дозволить об'єктивно аналізувати та оцінювати потреби у фінансових ресурсах, планувати та оптимізувати потоки їх формування та використання та за ініціативою громадських організацій долучившись до прийняття важливих рішень сформувати належний ринок медичних послуг. Отже, перед публічним управлінням у сфері охорони здоров'я, через брак ресурсів, стоять два основні завдання: забезпечення ефективності та якості надані медичних послуг.

Таким чином, ефективність реалізації заходів відображає зусилля управлінців та залучення громадськості у галузі охорони здоров'я до процесу внесення поправок до нормативно-правових актів в частині реформування сфери охорони здоров'я та ринку медичних послуг у цілому. Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні новітніх підходів щодо вдосконалення форм і методів управління галуззю на всіх рівнях даної структури, з комплексною перебудовою фінансування галузі та реструктуризацією медичної допомоги населенню.

Література:

1. Парубчак І. Основні аспекти взаємодії органів державної влади та молодіжних і громадських організацій у реформуванні системи охорони здоров'я України. Публічне управління: теорія та практика: збірник наукових праць Асоціації докторів наук з державного управління. Харків : Видавництво "ДокНаукДержУпр", 2012. № 2(10). С. 154-159.
2. Барзилович А. Д. Механізми державного регулювання надання медичних послуг в Україні. Публічне управління та митне адміністрування. Серія: Державне управління. 2020. № 1 (24). С. 86-90.
3. Міністерство охорони здоров'я України. МОЗ України: Що було, є і буде : офіц. сайт. URL: https://moz.gov.ua/uploads/2/13773-transition_book_healthcare.pdf (дата звернення 02.11.2020).
4. Янчак Я. Ефективний розвиток та функціонування ринку медичних послуг в умовах глобалізації та інтеграційних процесів у охороні здоров'я. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія : Юридичні науки : збірник наукових праць / МОН України. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2017. № 861. С. 227-236.

5. Гришова І. Ю., Шестаковська Т. Л. Інфраструктурне забезпечення потреб осіб з інвалідністю на ринку медичних послуг України. Економічний аналіз: збірник наукових праць. Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2017. Том 27. № 4. С. 321-329.
6. Центр медичної статистики МОЗ України. Медичні кадри та мережа закладів охорони здоров'я системи МОЗ України за 2018-2019 роки : офіц. сайт. URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/MMXIX.html> (дата звернення 02.11.2020).
7. Міністерство охорони здоров'я України. Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015 – 2020 років : офіц. сайт. URL: <https://moz.gov.ua/uploads/0/691-strategiya.pdf> (дата звернення 02.11.2020).
8. Дудка В. В. Переваги приватної медицини та вигоди держави у підтримці розвитку приватного сектора системи охорони здоров'я (до проблеми державного регулювання здоров'я охоронної сфери). Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток». 2012. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2012_1_4 (дата звернення 02.11.2020).
9. Солоненко І. М. Аналіз державної політики з реформування галузі охорони здоров'я. Управління сучасним містом. 2007. №3. С.38.
10. Рудий В. Сучасні стратегії поліпшення фінансування системи охорони здоров'я та можливі шляхи їх застосування в законодавстві України. Ваше здоров'я. 2010. № 37. С. 3-4.
11. Рудий В. М. Законодавче забезпечення реформи системи охорони здоров'я в Україні. К.: Сфера, 2005. 326 с.
12. Надрага В. Проблеми взаємодії влади та громадських формувань на регіональному рівні. Вісник державної служби України. 2002. №3. С.58 – 64.
13. Клименко О. В. Державне регулювання медичної діяльності в Україні [Текст] : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління: спец. 25.00.01 “Теорія та історія державного управління”. Київ : 2016. 490 с.

References:

1. Parubchak, I. (2012), “The main aspects of interaction between public authorities and youth and public organizations in reforming the health care system of Ukraine”, *Publichne upravlinnia: teoriia ta praktyka: zbirnyk naukovykh prats Asotsiatsii doktoriv nauk z derzhavnoho upravlinnia*. Kharkiv: DokNaukDerzhUpv Publishing House, vol. 2 (10). pp. 154-159 [in Ukrainian].
2. Barzylovych, A.D. (2020), “Mechanisms of state regulation of medical services in Ukraine”, *Publichne upravlinnia ta mytne administruvannia. Serii: Derzhavne upravlinnia*, vol.1 (24). pp. 86-90 [in Ukrainian].
3. The official site site of the Ministry of Health of Ukraine (2019), Ministry of Health of Ukraine: What was, is and will be, available at: https://moz.gov.ua/uploads/2/13773-transition_book_healthcare.pdf (Accessed 02 November 2020) [in Ukrainian].
4. Yanchak, J. (2017), “Effective development and functioning of the market of medical services in the context of globalization and integration processes in health care”, *Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic". Serii : Yurydychni nauky : zbirnyk naukovykh prats / MON Ukrainy*. Lviv: Lviv Polytechnic Publishing House, vol. 861. pp.. 227-236 [in Ukrainian].
5. Grishova, I.Y. and Shestakovskaya, T.L. (2017), “Infrastructural needs of people with disabilities in the market of medical services of Ukraine”, *Ekonomichnyi analiz: zbirnyk naukovykh*

prats. Ternopil National Economic University; editor-in-chief: OV Yaroshchuk (editor-in-chief) and others. Ternopil: Publishing and Printing Center of Ternopil National University of Economics "Economic Thought", T. 27. vol. 4. pp. 321-329 [in Ukrainian].

6. The official site of the Center for Medical Statistics of the Ministry of Health of Ukraine (2020), Medical staff and the network of health care facilities of the Ministry of Health of Ukraine for 2018-2019, available at: <http://medstat.gov.ua/ukr/MMXIX.html> (Accessed 30 November 2020) [in Ukrainian].

7. The official site of the Ministry of Health of Ukraine (2015), National strategy for health care reform in Ukraine for the period 2015-2020, available at: <https://moz.gov.ua/uploads/0/691-strategiya.pdf> (Accessed 30 November 2020) [in Ukrainian].

8. Dudka, V.V. (2012), "Advantages of private medicine and the benefits of the state in supporting the development of the private sector of the health care system (to the problem of state regulation of health care)", *Elektronne naukove fakhove vydannia «Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok»*, [Online], vol. 1, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2012_1_4 (Accessed 30 November 2020) [in Ukrainian].

9. Solonenko, I.M. (2007), "Analysis of state policy to reform the health sector", *Upravlinnia suchasnym mistom*. vol. 3. pp. 38 [in Ukrainian].

10. Rudy, V. (2010), "Modern strategies for improving the financing of the health care system and possible ways of their application in the legislation of Ukraine", *Vashe zdorovia*, vol. 37. pp. 3-4 [in Ukrainian].

11. Rudiy, V.M. (2005), *Zakonodavche zabezpechennia reformy systemy okhorony zdorovia v Ukraini*, [Legislation for securing the reform of health protection systems in Ukraine], Sphere, Kiev [in Ukrainian].

12. Nadraga, V. (2002), "Problems of interaction between government and public formations at the regional level", *Visnyk derzhavnoi sluzhby Ukrainy*, vol. 3. pp. 58 – 64 [in Ukrainian].

13. Klymenko, O.V. (2016), *Derzhavne rehuliuvannia medychnoi diialnosti v Ukraini* [State regulation of medical activity in Ukraine]. (Doctor's thesis in Public Administration): specialty 25.00.01 "Theory and history of public administration". Kyiv [in Ukrainian].